

Til:

EL GVO Gruppe for virksomhets- og økonomistyring

Dato: 08.01.2015

Saksnr.: 2014/13139 GLORSTAD

Kulturhistorisk museum – Utdypende kommentarer til ambisjoner i årsplan 2015-2017 og forutsetninger for 5-årig prognose 2015-2019 (LTB)

Forutsetninger for ambisjoner i årsplan

I 2012 og 2013 gjennomførte Kulturhistorisk museum (KHM) en grunnleggende omorganisering basert på en fornyet museumsvisjon og en grundig funksjonsanalyse. Arbeidet har medført at KHMs tidligere versjon av Strategi 2020 samt tilhørende årsplaner er uaktuelle, og det måtte derfor utarbeides et nytt planverk.

Utkast til Strategi 2020 med tilhørende årsplan 2015-17 og LTB 2015-19, er behandlet av KHMs styre den 12. desember 2014. Styret slutter seg forbeholdent til planverket. Forbeholdet gjelder KHMs økonomiske situasjon. Museumsledelsen og KHMs styre er av den oppfatning at KHMs planer for perioden 2015-2020 bare kan realiseres dersom KHM får en forbedret økonomisk situasjon.

5-års prognose for KHM (tabell I) kan ut fra gjeldende vilkår kun oppvise et budsjett i balanse under forutsetning at KHM avviker 15 faste stillinger innen 2019 (inkludert fire stillinger som var/ble vakante i 2014). Museet har allerede i flere år hatt en underbemanning på 12 stillinger (jfr. vårt notat av november 2009). Dermed vil man i 2019 ha en situasjon der museet har 27 færre stillinger enn det vi anser som nødvendig for å håndtere dagens oppgaveportefølje og opprettholde en faglig forsvarlig drift i et langtidsperspektiv. Med andre ord vil budsjettstyring etter foreliggende LTB forutsette en radikal omlegging og nedskalering av museets drift. Siden nedbemanningen kun foregår ved naturlig avgang (pensjonering) vil nedskaleringen også være tilfeldig og uten faglig eller driftsmessig begrunnelse. Hverken KHMs ledelse eller styre kan eller vil anbefale dette.

År	2015	2016	2017	2018	2019
Inntekter	- 120 397	- 122 478	- 121 520	- 121 132	- 120 244
Personalkostnader	71 350	74 321	75 807	74 289	72 314
Andre driftskostnader	14 688	9 736	9 872	9 652	9 569
Internhusleie	31 708	31 708	31 708	31 708	31 708
Varekostnad (butikk)	3 530	3 530	3 530	3 530	3 530
Sum	879	- 3 182	- 603	- 1 952	- 3 122
Totalt (akkumulert)	4 938	1 756	1 153	- 799	- 3 921

Tabell I: Eksisterende LTB 2015-19. Tabell viser KHMs basisøkonomi uten Saving Oseberg (tall i 1000)

For 2015 er museets vanskelige økonomiske situasjon derfor en hovedutfordring. Videre utvikling av museet forutsetter at den økonomiske situasjonen blir avklart og forbedret. Når KHM her redegjør for våre overordnede ambisjoner i et 5-års perspektiv, er det under forutsetning om styrket basisfinansiering. I dialogmøte med Rektor den 13. november 2014, la KHM fram forslag til en ny finansieringsmodell. De vesentligste tallene er redegjort for i tabell II. Modellen representerer marginale justeringer i UiOs overføring til museet (jfr. tabell I), men vil likevel kunne sikre faglig forsvarlig minimumsdrift. (Det forutsettes imidlertid at KD/UiO også imøtekommer KHMs behov for å løse underbemanningssituasjonen i kulturminneforvaltningen). Den nye finansieringsmodellen bygger på tre komponenter:

- 1) Permanent overføring av REVITA- og utstillingsmidler til basisfinansieringen (samt oppjustering av utstillingsmidlene til 5 mill., dvs. at denne potten fordeles likt mellom NHM og KHM fra 2016)
- 2) Permanent oppjustering av basisbevilgning fra 2016 til 2018 med 4 mill. i året (12 mill. mer i 2018 enn i dag)
- 3) Innføring av handlingsregel for bruk av overhead og inntekter fra museumsdriften (entré- og butikkinntekter) til faste lønnsutgifter, slik at aldri mer enn henholdsvis 8 og 18 millioner brukes på fastlønn. Til gjengjeld fryser KHM fastlønnsvolumet under maksimum bemanning per 1.1.2014, med mindre det skaffes nye, friske og permanente midler til avlønning.

År	2015	2016	2017	2018	2019
Overført fra i fjor	4 059				
Inntekter	- 120 397	- 122 478	- 121 520	- 121 132	- 120 244
Styrket overføring fra UiO		- 4 000	- 8 000	- 12 000	- 12 000
Personalkostnader	71 350	74 321	75 807	74 289	72 314
7 stillinger	304	2 234	3 710	5 271	5 786
Andre driftskostnader	14 688	9 736	9 872	9 652	9 569
Handlingsrom		4 000	5 000	6 000	7 000
Internhusleie	31 708	31 708	31 708	31 708	31 708
Varekostnad (butikk)	3 530	3 530	3 530	3 530	3 530
Sum	1 184	- 948	107	- 2 682	- 2 336
Totalt (akkumulert)	5 243	4 295	4 402	1 720	- 616

Tabell II: Ny finansieringsmodell for KHM. De lysegrå linjene viser opptrapping og endringer som er tatt inn sammenlignet med LTB i tabell I.

Det er viktig å understreke at alternativ finansieringsmodell bygger på en meget nøktern kalkyle. I forkant er det foretatt en grundig opprydding og effektivisering i KHMs økonomisystem og administrasjon.

KHM er avhengig av grep som gir løsning på den prekære økonomiske situasjonen på lang sikt. Så langt har avbøtende tiltak i hovedsak vært kortsiktige og til en viss grad usystematiske. Vi mener at den alternative finansieringsmodellen som er presentert over, vil gi de langsiktige løsningene som KHM er avhengig av, mens for UiO er merutgiftene marginale.

KHM har slitt med eksisterende finansieringsmodell gjennom flere år, og har ved en rekke tidligere anledninger påpekt svakheter og strukturfeil i denne samt mangelfull oppfølging av tiltak for styrking av museumsøkonomien som har vært varslet i offentlige policydokumenter. Gjennom ovennevnte grep gis det enkel modell for reform av finansieringsgrunnlaget som kan gi KHM den grad av forutsigbarhet som museet trenger for å kunne ivareta sine forpliktelser.

Overordnede ambisjoner og utviklingstrekk

KHM har følgende overordnede ambisjoner for den neste femårsperioden:

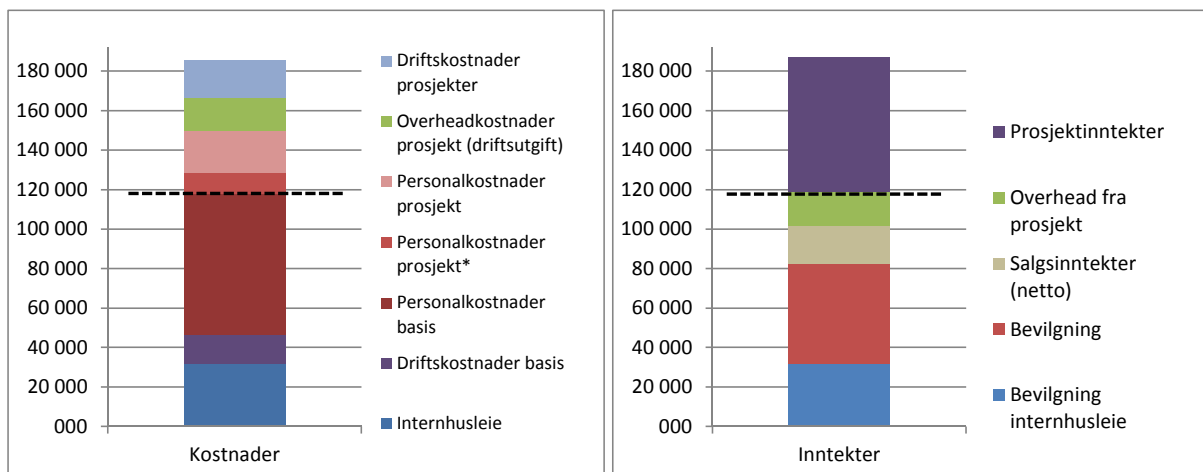
- 1) Styrke museets basisøkonomi gjennom innføring av ny økonomisk modell (skissert over)
- 2) Fullføring og gjennomføring av ny strategi 2020 for museet som i praksis vil innebære en forankring av museets funksjonsanalyse og omorganisering i konkret museumsdrift.
- 3) Nytt vikingtidsmuseum på Bygdøy samt avklaring av arealsituasjonen på Tullinløkka
- 4) Styrket grep på samlingsforvaltning, herunder en avklaring av forvaltningsansvar for de Schreinerske samlinger
- 5) Etablere minst to større forskningssatsninger der én er knyttet til nyetableringen av vikingtidsmiljøet på Bygdøy

Tiltakene er nærmere spesifisert i Årsplan 2015-17 og i KHMs nye Strategi 2020, som planlegges sluttbehandlet av KHMs styre i begynnelsen av februar 2015.

Usikkerhetsmomenter mht. til overordnede ambisjoner

Ad 1

Figur 1 illustrerer KHMs økonomiske situasjon i 2015. Den er betegnende for de usikkerhetsmomenter som må vurderes, når man realitetsvurderer museets overordnede ambisjoner.

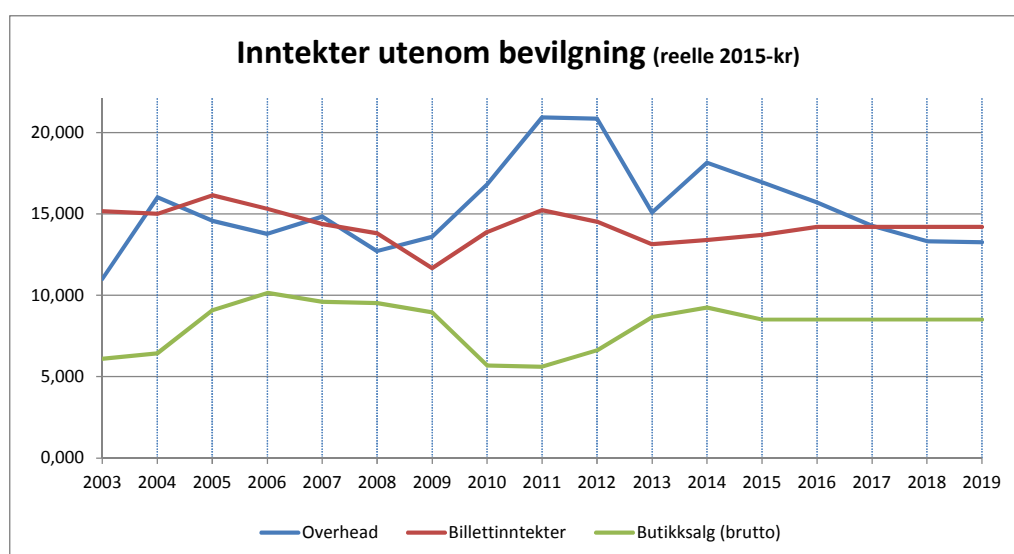

Figur 1: KHMs økonomiske situasjon i 2015. Omlag 12 faste årsverk finansieres gjennom frikjøp fra eksternfinansierte prosjekter. Uten dette hadde basisøkonomien vært i kraftig underskudd. Den stiplede linjen illustrerer skillet mellom basis- og prosjektøkonomien. Prosjekter inkluderer utgravningsprosjekter, forskningsprosjekter og internt prosjekt (Saving Oseberg). Kostnader på prosjekter fordeler seg ca. halvparten hver på personalkostnader og driftskostnader (inkludert kalkulert overhead). Overhead som vises på inntektsiden, er i volum lik den overhead som er kostnad på prosjektene.

Som det framgår av figuren, baserer budsjettet seg på en meget stor andel ekstern inntjening. I dette inntektsgrunnlaget ligger det betydelige usikkerhetsmomenter. Både den arkeologiske utgravningsvirksomheten, besøkstall, omsetningen i butikker og KHMs eventuelle suksess i konkurransen om forskningsmidler har vesentlige usikkerhetsmomenter knyttet til seg. KHMs utfordring er at disse forholdene berører en meget stor del av museets økonomi, og selv mindre variasjoner vil kunne få meget store resultatkonsekvenser fordi så stor andel av midlene er bundet opp i faste lønnsforpliktelser.

Sikring av inntjeningsgrunnlaget krever personalressurser med nødvendig kompetanse og kapasitet, noe som ikke kan sikres samtidig som antall ubesatte stillingshjemler øker.

I LTB er museets inntekter estimert på grunnlag av trendene i de siste ti års drift (figur 2). Det er budsjettet på et nøkternt nivå (tabell III).

Figur 2: Vesentlige inntekter i 5-årsbudsjettet 2015-19 og historisk utvikling.

	2015	2016	2017	2018	2019
Overheadinntekter:	16 946	15 712	14 264	13 325	13 266
Inntekt fra bevilgninger:	50 949	53 444	53 216	53 260	52 431
Bevilgning internhusleie:	31 708	31 708	31 708	31 708	31 708
Netto butikk og billett:	19 146	19 646	19 646	19 646	19 646
SUM:	118 749	120 509	118 834	117 939	117 051

Tabell III: Budsjetterte inntekter. Varekostnad og investeringer/avskrivninger vises ikke (tall i 1000)

Overheadinntektene er i snitt estimert til 14,7 mill. årlig i 5-årsperioden. Det forventes nedgang i utgravningsvirksomheten knyttet til kulturminneforvaltningen. Samtidig er det lagt inn forventede inntekter fra forskningsprosjekter i henhold til måltall i årsplan og Strategi 2020.

Besøkstallene på VSH ser ut til å bli 1-2 % høyere i 2014 enn budsjettet, men en dreining i besøksgrunnlaget gir en økning i billettinntektene på VSH på ca. 5% fordi salget av urabatterte billetter øker. Fra 2015 vil billettprisene bli oppjustert. Av dette kan man vente en viss nedgang i besøkstallene. Eksakt beregning av priselastisiteten for våre museumsbesøk er vanskelig, og heri ligger et usikkerhetsmoment.

Ad 2

Dersom KHM ikke får bedre økonomiske rammevilkår, vil gjennomføring av strategi 2020 ikke la seg gjennomføre. Museet må da strengt prioritere oppgaveporteføljen og skalere ned deler av basisdriften, noe som vil innebære betydelige endringer i årsplanens målsetninger for perioden 2015-17.

Ad 3

Per i dag er utsiktene for nytt museum på Bygdøy gode, men endelig bevilgning for nybygg foreligger ikke.

Ad 4

Et av KHM sine viktigste prosjekter innen samlingsforvaltning er Saving Oseberg. Prosjektets fase I er finansiert direkte fra KD og UiO fram til 2016. Videre finansiering av fase II i prosjektet er ennå ikke avklart. En søknad om fase II er under utarbeiding.

De Schreinerske samlingene ved Institutt for medisinske basalfag har i dag uavklart status mht. til forvaltningsansvar og ressurser. Det er usikkert hvordan UiO velger å løse både den videre forvaltningen av samlingen og finansiering av denne. KHM ønsker å overta forvaltningsansvaret under forutsetning av fullfinansiering.

Ad 5

Den vitenskapelige staben ved KHM er begrenset (tabell IV under) og innenfor kulturminneforvaltningen er det allerede en underbemanning. Ved utfasing av vitenskapelige stillinger på grunn av manglende basisfinansiering, vil også de vitenskapelige ambisjonene måtte renonseres.

Årsverksutvikling

Årsverksutvikling KHM	2015	2016	2017	2018	2019
Faste årsverk, vit. ansatte	34,6	37,8	35,4	33,7	33,2
Faste årsverk, tekn/adm. ansatte	75,7	75,4	74,9	73,3	71,2
Vit. årsverk, midl. ansatte	10,9	9,8	10,1	8,2	8,2
Tekn/adm. årsverk, midl. ansatte	45,9	42,1	39,6	40,0	39,8
	167,0	165,0	160,0	155,2	152,4

Tabell IV: Stipendiater som har permisjon fra sine faste stillinger telles som faste vitenskapelig ansatte selv om rekrutteringsstillinger i sin natur er midlertidige. Et estimat for timelønnede (også i vår butikkdirift) er inkludert blant de midlertidige ansatte. Stillingsvolumet knyttet til utgravningsvirksomheten er beste estimat tatt fra budsjettet. Våre godkjente prosjekter er med i oversikten i den perioden de gjennomføres.

Økningen i faste årsverk i 2016 skyldes at ansatte går tilbake til stilling etter permisjon uten vikar.

Oppsummering

KHM har tillatt seg å gi en fyldigere kommentar enn vanlig til årsplan og langtidsbudsjett. Grunnen til det er museets vanskelige økonomiske situasjon og den nye ledelsens ønske om å bringe museet ut av mange års økonomisk uføre.

Vi anser foreliggende forslag til ny finansieringsmodell som svært nøktern, men tilstrekkelig forutsigbar for en faglig forsvarlig minimumsdrift av museet. Den vil gi oss

tilstrekkelig armslag til å fullføre omorganiseringen og stabilisere økonomien og dermed gi bedre rammevilkår for de ansattes faglige virksomhet.

Dersom museet grunnfinansiering fra UiO ikke styrkes, kan KHMs ledelse ikke foreta oppfølging av årsplaner og budsjett utover det som er fastsatt i rammene for 2015.

KHMs styre har på sitt møte 12. desember 2014 varslet at det ikke vil kunne gå inn i noen realitetsbehandling av de nye forslagene til strategidokumenter før en klargjøring av det finansielle grunnlaget for den videre driften foreligger.

I en situasjon med uendrede økonomiske rammer, vil museet fra 2016 og utover primært måtte konsentrere seg om tiltak for nedskalering av virksomheten.

Med vennlig hilsen

Håkon Glørstad
Museumsdirektør

Eilif Holte
Styreleder

Karl Kallhovd
Ass. museumsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:

Håkon Glørstad

+4722851906, hakon.glorstad@khm.uio.no